

Наталія Трофаїла*
Ukraine

Використання інноваційних технологій у професійній підготовці майбутніх вихователів щодо емоційного розвитку дітей

Анотація

У статті висвітлена проблема підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. Розглядається необхідність використання інноваційних технологій у навчанні майбутніх вихователів, що підвищує рівень їх професійних якостей та професійну компетенцію, щодо емоційного розвитку дітей дошкільного віку. Дається визначення поняття «інновація», «інноваційні педагогічні технології». Розкрито важливість застосування інноваційних педагогічних технологій та проаналізовано можливості їх впровадження у навчальний процес вищих педагогічних закладів освіти, адже одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розкриваються основні методологічні вимоги, яким повинна відповідати педагогічна технологія, а також аналізуються основні групи інноваційних педагогічних технологій.

Запропоновано систему роботи з підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. Доведено, що розроблена система роботи з підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій в освітньому процесі закладів дошкільної освіти є ефективною.

Теоретичний аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури показав, що використання інноваційних технологій в освіті має глибокі історичні

коріння. «Інновація як соціально-філософська категорія відбиває динаміку сучасного життя в усьому різноманітті її взаємозв'язків, пронизує усі сфери життя суспільства, допомагає розкрити логіку його розвитку, сприяє виділенню і синтезу світоглядних і методологічних моментів, є невід'ємною частиною осмислення людиною свого досвіду життя і, отже, набуває онтологічного значення». Креативний вихователь має широкі можливості і необмежене поле для інноваційної діяльності, оскільки на практиці може експериментувати і переконуватися в ефективності методик навчання. Інноваційні технології поступово стають звичними засобами навчання, використання яких роблять заняття динамічними, яскравими і набагато результативнішими, адже вивчення фразеології необхідне для реалізації завдань усіх освітніх галузей. Педагог як творча особистість повинен удосконалювати свою професійну майстерність: створювати нове або використовувати вже готове, враховуючи особливості кожної дитини чи групи.

Таким чином, кожна дитина індивідуально пізнає корисну інформацію і знаходить для себе щось нове, обґрунтовує, продумує і на основі цього формує свої життєво необхідні компетенції, формує себе як особистість в цілому, що у свою чергу, сприяє розвитку інноваційної культури особистості.

Ключові слова: інноваційні технології; професійна підготовка; емоційний розвиток, діти дошкільного віку

* Наталія Трофаїла, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9865-6133>, e-mail: Trofaila_09@i.ua.

Summary**Use of Innovative Technologies in Professional Training of Future Educators Regarding the Emotional Development of Children**

The article highlights the problem of preparing future educators for the use of innovative technologies in the educational process of preschool institutions. The necessity of using innovative technologies in the education of future educators is considered, which increases the level of their professional qualities and professional competence in relation to the emotional development of preschool children. The definition of «innovation», «innovative pedagogical technologies» is given. The importance of using innovative pedagogical technologies is revealed and the possibilities of their introduction into the educational process of higher pedagogical institutions are analyzed, because one of the most important strategic tasks at the current stage of modernization of higher education in Ukraine is to ensure quality training at international standards. The main methodological requirements to be met by pedagogical technology are revealed, as well as the main groups of innovative pedagogical technologies are analyzed. The system of work on preparation of future educators for application of innovative technologies in educational process of establishments to school education is offered. It is proved that the developed system of work on preparation of future educators for the application of innovative technologies in the educational process of preschool institutions is effective.

Theoretical analysis of philosophical, pedagogical, psychological literature has shown that the use of innovative technologies in education has deep historical roots. Innovation as a socio-philosophical category reflects the dynamics of modern life in all its diversity, permeates all spheres of society, helps to reveal the logic of its development, promotes the selection and synthesis of worldviews and methodological points, is an integral part of human understanding of life experience and, consequently, acquires ontological significance. A creative educator has ample opportunities and unlimited field for innovation, because in practice he can experiment and see the effectiveness of teaching methods. Innovative technologies are gradually becoming the usual means of learning, the use of which makes classes dynamic, bright and much more effective, because the study of phraseology is necessary for the implementation of the tasks of all educational fields. The teacher as a creative person must improve their professional skills: create new or use ready-made, taking into account the characteristics of each child or group.

Thus, each child individually learns useful information and finds something new, justifies, thinks and on this basis forms their vital competencies, forms himself as a person as a whole, which in turn contributes to the development of innovative personality culture.

Keywords: innovative technologies; professional training; emotional development, preschool children

1. Вступ

Сучасні тенденції розвитку національної системи освіти потребують теоретичного осмислення, а відтак практичного оновлення змісту професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Вихідні концептуальні положення щодо змісту та організації освітнього процесу у закладах дошкільної освіти ґрунтуються на основних засадах Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» та ін. нормативних документів.

У сучасному соціально-економічному середовищі рівень вищої освіти залежатиме від результативності запровадження інноваційних технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях. Постійне оновлення змісту та вдосконалення технологій підготовки фахівців дошкільної освіти є важливою проблемою реформування системи вищої професійної освіти в Україні. Враховуючи сучасні загальноосвітні тенденції, зміна основної парадигми освіти конкретизується у вимогах до підготовки майбутніх вихователів, здатних успішно працювати з дітьми та батьками в закладах дошкільної освіти.

2. Постановка проблеми, її актуальність

Проблема підготовки майбутнього вихователя за допомогою інноваційних педагогічних технологій на сьогоднішній день є відкритою та актуальною. Стратегічні завдання вищої освіти, згідно з Програмою розвитку освіти в Україні на XXI століття, є досягнення якісно нового рівня мобільності та професійно-практичної підготовки фахівців. Адже оптимальним засобом соціальної та економічної адаптації людини до життєдіяльності в умовах ринкової економіки є її професійна підготовка як конкурентоспроможного працівника. Ця обставина зумовлює постановку питання щодо впровадження у процес навчання інноваційних педагогічних технологій (Nychkalo N., 2018).

3. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретико-методологічні засади використання інноваційних технологій в освітньому процесі склалися під впливом прогресивних ідей мислителів, педагогів різних історичних епох – Г. Ващенко, А. Макаренка, С. Русової, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін. Проблема модернізації змісту підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти присвячено науковій праці Т. Андрущенко, Л. Артемової, Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Зданевич, Е. Карпової, І. Княжевої, М. Машовець, І. Мардарової, В.В. Нестеренко, Г. Підкурманної, Т. Поніманської, І. Рогальської-Яблонської, Г. Сухорукової, Т. Степанової, О. Трифонової, Н. Трофаїла та ін.

4. Мета статті, методи дослідження

Полягає в тому, щоб розкрити тлумачення поняття «інноваційні педагогічні технології», розкрити основні методологічні вимоги, яким має відповідати будь-яка інноваційна технологія навчання, щодо емоційного розвитку у дітей дошкільного віку.

Однією з актуальних проблем сучасної педагогічної теорії і практики є модернізації системи підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що ефективним засобом модернізації системи підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти є використання в освітньому процесі інноваційних технологій (Bohush, A., & Lutsan, N., 2014).

Сучасний освітній процес неможливий без інноваційного оновлення, залучення нових технологій, їх апробації та адаптації до сучасних вимог нового змісту. Значну роль у формуванні інноваційних процесів в останнє десятиріччя відіграли такі тенденції розвитку педагогічної науки й практики, як:

- поєднання інноваційних змін з освітніми реформами;
- активізація інноваційного руху педагогів-практиків;
- створення міжнародних інноваційних мереж, державних інфраструктур з координації ін-

новаційних процесів, підтримки недержавних утворень.

Інноваційна діяльність педагогів, її результати дали змогу ствердити альтернативність педагогічних систем; подолати стереотипи педагогічної та управлінської діяльності щодо нових цілей і стратегій в освіті; поширити мережу інформаційних джерел; підвищити соціально-педагогічну роль ініціативи освітян (Nychkalo N., 2018).

Щоб краще розуміти, про що йде мова, ми звернемося до тлумачення понять «інновація» та «технологія».

Термін «інновація» означає оновлення процесу навчання, який спирається, головним чином, на внутрішні фактори. Запозичення цього терміна пов'язане з бажанням виділити мотиваційний бік навчання, відмежуватися від чергових «переможних методик», які за короткий час повинні дати максимальний ефект незалежно від особливостей дітей, їхніх бажань, здібностей тощо.

Поняття «технологія» виникло у світовій педагогіці також як протиставлення існуючому поняттю «метод». Недолік методу полягає в його негнучкості та статистичності. Широкого поширення термін «технологія» («технологія в освіті») набув у 40-х рр. і був пов'язаний із застосуванням нових аудіовізуальних засобів навчання. У 60-х рр. поняття «технологія освіти» розглядалося під кутом зору програмного навчання і використання обчислювальної техніки у навчанні (Dubasepiuk O., 2009).

Інноваційні педагогічні технології розглядають не тільки як налаштованість на сприйняття, продукування і застосування нового, а насамперед як відкритість. Вони забезпечують умови розвитку особистості, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку.

Інноваційні педагогічні технології мають гуманістичну спрямованість у системі освіти, зумовлену співіснуванням і складними взаєминами в науковій педагогіці й педагогічній практиці традиційної наукової педагогіки. Вони належать до системи загального наукового і педагогічного знання. Виникли і розвиваються на межі загальної інноватики, методології, теорії та історії педагогіки, психології, соціології і теорії управління, економіки освіти. Інноваційні педагогічні технології

є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства.

Інноваційні педагогічні технології є специфічними і досить складними, вони потребують особливих знань, навичок, здібностей. Інноваційні педагогічні технології в системі освіти засвідчують якісно новий етап взаємодії й розвитку науково-педагогічної та педагогічної творчості і процесів застосування її результатів. Складність, багатогранність педагогічної діяльності є чинником, що відкриває простір для багатьох педагогічних технологій, динаміка продукування яких постійно зростає.

Інноваційні педагогічні технології в сучасній дошкільній освіті розвиток науки і техніки сприяв появі нових форм навчальної комунікації, новітнім методам розв'язання освітніх завдань. З огляду на це роль вихователя набула нової якості. Він розвиває пізнавальні якості дошкільника, його життєву компетентність у різних соціальних інституціях. Водночас відбувається еволюція змісту, форм і методів навчання, яка спонукає до розробок і впровадження нових новітніх освітніх технологій. Важливе місце у підготовці майбутніх вихователів посідає самоствердження його як цілісної, освіченої, духовно багатой, інтелектуально зрілої, ініціативної особистості, здатної розвивати інноваційні технології, процеси, ідеї.

Проблеми інноваційних технологій навчання хвилюють сучасного вихователя, а тому неодноразово ставали предметом наукових досліджень. Метою державної Національної програми «Освіта» є виведення освіти в Україні на рівень розвинутих країн світу, що можливо лише за умов відходу від авторитарної педагогіки і впровадження сучасних педагогічних технологій. Саме цим зумовлена увага вихователів, методистів до інноваційних технологій.

Підвищення якості навчально-виховного процесу шляхом упровадження інноваційних технологій на засадах компетентнісного підходу до навчання та виховання дітей передбачає реалізацію гуманно-особистісного підходу до дитини; використання в навчально-виховному процесі інноваційних технологій, ефективного педагогічного досвіду; створення комфортних умов для забезпечення фізичного, психічного, емоційного здоров'я дітей (Dubaseniuk O., 2009).

Існує різноманітність завдань, багатоваріативність умов, засобів освітнього процесу, неодноразовість прояву закономірностей засвоєння змісту освіти в залежності від індивідуальних особливостей дітей тощо.

Завдання вихователя сформувати у дітей мотивацію до пізнання, що і скеровує їхню пізнавальну активність, стимулює розвиток власних почуттів та інтересів. Чим цікавіша така діяльність, тим емоційніший її вплив і тим більший ефект вона дає.

Інноваційні педагогічні технології належать до системи загального наукового і педагогічного знання. Вони виникли і розвиваються на межі загальної інноватики, методології, теорії та історії педагогіки, психології, соціології і теорії управління, економіки освіти.

За даними, що надійшли впродовж 2011р. до відділу новітніх педагогічних технологій науково-методичного центру, можна зробити попередній аналіз стану запровадження педагогічних технологій у дошкільних навчальних закладах України, умовно визначивши чотири групи.

1. Системні інноваційні педагогічні технології:
 - «національний дитячий садок» Софії Русової;
 - гуманно-особистісна педагогіка Василя Сухомлинського;
 - технологія саморозвитку Марії Монтесорі;
 - технологія вільного розвитку (педагогіка Р. Штайнера «Вальдорфський дитячий садок»).
2. Модульні та локальні інноваційні педагогічні технології:
 - технології раннього навчання (Програма Fas Trac Kids, Масару Ібука, М. Зайцева, Г. Домана, В. Ліщука, Б. Нікітіна тощо);
 - технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера («ТРВЗ»);
 - особистісно орієнтована освіта «Крок за кроком»;
 - музикотерапевтична технологія «Піснєзнайка».
3. Здоров'язбережувальні, оздоровчі та здоров'яформувальні технології:
 - система природного оздоровлення Порфирія Іванова «Детка»;

- театр фізичного виховання й оздоровлення дітей Миколи Єфименка;
 - освітньо-оздоровчі програми з валеології; психогімнастика;
 - оздоровчі системи східних народів.
4. Авторські, альтернативні педагогічні технології:
- інтегрована особистісно орієнтована технологія Світлани Якименко;
 - технологія психолого-педагогічного проектування (П 3) (програма «Радість розвитку») Тамари Піроженко;
 - природне виховання Лілії Блудової;
 - школа ігромайстерності Миколи Шутя;
 - дитяча творчість Галини Підкурғанної та ін.

Запропоновані матеріали – це творчий професійний пошук педагогів у сфері інноваційної діяльності дошкільних навчальних закладів України, який свідчить про незворотний процес створення інноваційного простору дошкільної освіти (Nychkalo N., 2018).

5. Висновки та перспективи подальших досліджень

Інноваційні технології дають невичерпні можливості у підготовці майбутніх вихователів у формуванні та розвитку його особистості, удосконаленні провідних індивідуально-психічних і професійних якостей, збагаченні світоглядно-культурологічної, психологопедагогічної та фахово-методичної підготовки, у формуванні педагогічної майстерності студентів як майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Таким чином, одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання. Адже, завдання технології взагалі полягає у визначенні найбільш ефективних шляхів та засобів досягнення будь-яких цілей діяльності.

Література

- Богуш А. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах: підруч. Вид. 2-ге, допов. і перероб. Київ: Слово, 2014. 437 с.
- Богуш А., Луцан Н. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навч. посіб. Вид. 3-тє, допов. Київ: Слово, 2014. 302 с.
- Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент: колект. монографія / Ничкало Н.Г. та ін.; за наук. ред. М.О. Кириченка, Л.М. Сергєєвої. Київ: ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти» НАПН України, 2018. 440 с.
- Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: монографія / Дубасенюк О.А. та ін.; ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 564 с.

References

- Bogush, A. (2014). *Metodyka navchannia ditei ukrain-skoї movy v doshkilnykh navchalnykh zakladakh* [Methodology of teaching Ukrainian to Children in Preschool Educational Institutions] (2nd, ed., rev.). Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
- Bohush, A., & Lutsan, N. (2014). *Movlennievo-ihrova diialnist doshkilnykiv: movlennievi ihry, sytuatsii, vpravy* [Speech and Gaming Activities of preschoolers: Speech Games, Situations, Exercises] (3d, ed., rev.). Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
- Nychkalo, N. (2018). *Vidkryta osvita: innovatsiini tekhnolohii ta menedzhment* [Open Education: Innovative Technologies and Management]. M. Kyrychenko, L. Serheieva (Eds.). Kyiv: DVNZ «Un-t menedzhmentu osvity» NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
- Dubaseniuk, O. (2009). *Profesiina pedahohichna osvita: innovatsiini tekhnolohii ta metodyky* [Professional Pedagogical Education: Innovative Technologies and Techniques]. O. Dubaseniuk (Ed.). Zhytomyr: ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].